

แนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วันที่รับบทความ	09/09/2563
วันแก้ไขบทความ	06/11/2563
วันตอบรับบทความ	11/11/2563

วาสนา สังข์พุ่ม¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) เพื่อพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การประชุมกลุ่มเพื่อพัฒนาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฯ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฯ และขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดการประสบการณ์วิชาชีพ (รายวิชา การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2) ในภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 1 สาขาวิชามีนักศึกษา 60 คนและเลือกเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยจำนวน 8 คน จากโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจำนวน 4 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระบุปัญหา และระยะที่ 2 วจรแก้ปัญหา (2) การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพฯ พบว่า องค์ประกอบในชุมชนการเรียนรู้ มี 5 ด้าน และ (3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยในภาพรวมพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นักศึกษา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

อีเมล : wasana.s@dru.ac.th

The Guidelines on Teacher Professional Experience Training for the Students in Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University by Utilizing the Professional Learning Community

Received	09/09/2020
Revised	06/11/2020
Accepted	11/11/2020

Wassana Sangpum¹

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the guidelines on teacher professional experience training for the students in Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University by utilizing the Professional Learning Community (PLC), 2) to develop the PLC, and 3) to assess the satisfaction of the users of the PLC. The research was conducted in 3 stages: stage 1 was the focus group discussion to develop the guidelines on teacher professional experience training by utilizing the PLC, stage 2 was the determination of the suitability of the components in the PLC, and stage 3 was the development of the PLC. The research tools were the activities organized in the PLC. The research samples were 60 students from a major in Faculty of Education who enrolled in the teacher professional experience training (Course: “Internship 2”) during the semester 2/2560. Among these students, 8 students were selected as the case study from 4 schools in the teacher professional development network. The results indicated that (1) the guidelines on teacher professional experience training by utilizing the PLC consisted of 2 phases-phase 1 was the problem identification, and phase 2 was the cycle of problem solving; (2) the development of the PLC consisted of 5 components; and (3) the satisfaction assessment of the users of the PLC showed that the overall satisfaction was at the highest level.

Keywords: teacher professional experience training, Professional Learning Community, students

¹ Assistant Professor, Doctor of Philosophy, Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University
e-mail : wasana.s@dru.ac.th

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี เป็นสังคมที่สลับซับซ้อน มีการเชื่อมโยงและการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society) และ สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) (โณทัย อุดมบุญญาภภาพ, 2554, น. 24-25) ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูควรเน้นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) เพื่อให้นักศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิต และเป็นครือมืออาชีพที่รอบรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชาและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ดังนั้นคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา จึงขึ้นกับความสามารถในการสร้างผลผลิตของครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีพันธกิจสำคัญด้านการผลิตและการพัฒนาครูให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดให้ครูต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา (มาตราที่ 30) การจัดการเรียน การสอนที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เพิ่มพูนความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันกับอาจารย์นิเทศก์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการหาแนวทางในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2554, น. 54) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ ที่เน้นการหาความรู้จากวิธีการที่หลากหลาย เช่น จากเครือข่ายจากชุมชนและจากประสบการณ์ การทำงานที่ประสบความสำเร็จของตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเรื่อง ที่สนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่จนเกิดความรู้ ที่ตกผลึกในตัวผู้เรียนเอง แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพดังกล่าว คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือรวมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผล การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การที่ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไปพร้อม ๆ กับการสอนจะก่อให้เกิดผลต่อคุณภาพการศึกษา ชุมชนนักปฏิบัติจึงเป็นเครื่องมือที่องค์กร สามารถนำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กรจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีความสนใจเดียวกัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยใช้ความรู้ผ่านการพูดคุยเพื่อให้เกิดทักษะหรือวิธีการทำงานช่วยเพิ่ม ขีดความสามารถให้แก่สมาชิกในชุมชน ชุมชนนักปฏิบัติจะทำให้เกิดการสร้างความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องขึ้น มาส่งเสริมความเชี่ยวชาญในกลุ่มสมาชิกที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในประเด็นหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ บุคคลที่อยู่ในชุมชนมีโอกาสเป็นผู้นำความคิดในองค์กรหรือชุมชนหากมีการนำเสนอ ประเด็นใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่องค์กรและตัวผู้ปฏิบัติที่เป็นสมาชิกของชุมชนเองที่จะได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างไม่สิ้นสุด (Allen, 2013, p. 125)

การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร ตามวิถีไทย ภาวะผู้นำแบบเร้าศักยภาพ วิสัยทัศน์เชิงศรัทธาร่วม ระบบทีมเรียนรู้สู่ผู้ดูแลและจิตวิญญาณ ความเป็นครู ระบบสนับสนุนพื้นที่เรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังระหว่างงานจริง การสร้างความรู้สึกลอดภัย ในการเรียนรู้ และมีผู้คอยดูแลเอาใจใส่เป็นมิตรคอยช่วยเหลือการพัฒนาวิชาชีพตามบริบทจริง (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, เอกรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์, 2557, น. 123-134) รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่มีความสัมพันธ์บวกในระดับสูง ได้แก่ บรรยากาศกัลยาณมิตรโรงเรียน โครงสร้างโรงเรียน ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ การจูงใจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ธัญพร บุณรักษา, 2553, น. 130) และสนับสนุนกลุ่มความร่วมมือในโรงเรียนในการสร้างผลลัพธ์ที่เป็นองค์ความรู้ด้านการพัฒนาทักษะที่สำคัญของกลุ่ม กระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิก ในชุมชนที่จะพัฒนานตนเองและพัฒนาผู้เรียนให้มีบรรยากาศความไว้วางใจกัน (กิ่งแก้ว ภูทองเงิน, 2561, น. 103-115) ในการสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน การยอมรับและการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบที่มีการวางแผนการปฏิบัติงาน การดำเนินกิจกรรม การประเมินผลการวิเคราะห์และปรับแผนหากพบความผิดพลาดบกพร่อง และการนำวิธีปฏิบัติและแผนไป ปรับใช้เป็นวัฏจักรของชุมชนการเรียนรู้ สำหรับความสำเร็จของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย หลายปัจจัยในการเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ จากตัวบุคคลเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร บนรากฐานการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญจากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติและ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อพัฒนาชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในชั้นศึกษาและประเมินแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานที่รับผิดชอบด้านการสอนงานวิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนทดสอบสมมติฐานการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2.1 ประชากร นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาชีพครู รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ในภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 9 สาขาวิชา

2.2 กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาชีพครู รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ในภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 1 สาขาวิชา ซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยของการสุ่มได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์มีจำนวนนักศึกษา 60 คนและเลือกเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยจำนวน 8 คน จากโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจำนวน 4 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) คู่มือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการพัฒนา ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 จัดสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่านที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานในด้านการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวิจัย/การวัดและการประเมินผล และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.3 ประเมินคุณภาพความเหมาะสมขององค์ประกอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนที่มีประสบการณ์ในด้านการศึกษา หรือ ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.4 จัดทำคู่มือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2. การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.1 ผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และอธิบายกิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2/2560 ระหว่างเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ตามแผนการที่กำหนดในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพกำหนด

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยวิธีการของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90-95) ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
2.51-3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis and Synthesis)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่มีการระบุจำนวนโดยสามารถจัดเป็นโครงสร้างหลัก

2 ส่วน คือ

- สมาชิกส่วนที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งรวมถึงผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์
- สมาชิกส่วนที่เป็นนักศึกษาครูเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกนักศึกษาครูในแต่ละรายวิชาหรือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้

2) องค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มสมาชิกส่วนที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มนักศึกษาครู ซึ่งสามารถสรุปได้ 5 ประการดังนี้ (Martin, 2011, pp. 142-152; Hord, Roussin and Sommers, 2010, p. 21; Dufour Richard, 2007, pp. 4-8)

2.1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared Value and Vision)

2.2) การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective Responsibility for Students Learning)

2.3) การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry)

2.4) การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration)

2.5) การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supportive Conditions Structural Arrangements and Collegial Relationships)

3) เป้าหมายของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลปฏิบัติ และการทำงานร่วมกันโดยการร่วมมือรวมพลังของครู

4) หลักการสำคัญของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลกับแนวคิดหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการได้โดยอาศัยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

4.1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย นักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ที่ดูแลนักศึกษา

4.2) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรและสะท้อนความคิดด้วยการไว้วางใจซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู

4.3) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน และร่วมกันพิจารณาเลือกวิธีการสอนที่ทำให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

4.3.1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

4.3.2) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีโอกาสได้สังเกตการจัดการเรียนรู้ของเพื่อนนักศึกษาครูและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5) โครงสร้างของการดำเนินการ

การดำเนินการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ซึ่งจะมีเป้าหมายและรายละเอียดในการดำเนินการตามลักษณะการรวมกลุ่มของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีรายละเอียด ดังนี้

5.1) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบจากฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.2) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนานิสิตวิชาชีพครู

5.3) การดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์

5.4) การดำเนินการโดยนักศึกษาครู

6) บุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย

6.1) การรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

6.2) การดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแผนที่กำหนด

2. ผลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีพบว่า นักศึกษาครูสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยทำให้สภาพปัญหาในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูที่เป็นกรณีศึกษาลดลงจากเดิม โดยกรณีศึกษาทุกกรณีสามารถแก้ไขสภาพปัญหาในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ทั้งหมด ภายในวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน (1) การกำหนดเนื้อหา การจัดโครงสร้างและการลำดับเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ (2) การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ (3) การเลือกและระบุวิธีการสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ (4) การวัดประเมินผลรวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน (5) การบันทึกหลังการสอน

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาพรวมพบว่า ผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{X}=4.80$) รองลงมา คือ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{X}=4.70$, $\bar{X}=4.69$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า โครงสร้างการดำเนินงานของกระบวนการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้) ของนักศึกษาครูในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบจากฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (2) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (3) การดำเนินงานโดยอาจารย์นิเทศก์ และ (4) การดำเนินการโดยนักศึกษาครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อมและดำเนินการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (2) การวิเคราะห์ปัญหา (3) นักศึกษาครูวางแผนการพัฒนาตน (4) นักศึกษาครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และ (5) นักศึกษาครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ เรวณี ชัยเขวรัตน์ (2558, น. 283-284) ได้กล่าวถึงรูปแบบการดำเนินการของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 5 รูปแบบ คือ (1) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบจากศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (2) การดำเนินการ โดยผู้รับผิดชอบภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (3) การดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์ (4) การดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยง และ (5) การดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เนื่องจากมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการ หมายถึง

บุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา และสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ส่วนของสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะประกอบด้วย นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันครุศึกษา และโรงเรียนฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติตามแนวทางของกระบวนการซึ่งเครื่องมือที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพได้ดีที่สุด คือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Hord, Roussin, and Sommers (2009, pp. 40-43) แนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นเหมือนเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสมรรถนะของครูผู้สอนและผลการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีปฏิบัติของตนโดยมีค่านิยมพื้นฐานอยู่บนเป้าหมายเดียวกัน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์จากการทำงาน เพื่อค้นหาแบบปฏิบัติที่ดีร่วมกัน Wong (2010, pp. 131-139) โดยองค์ประกอบพื้นฐานในการส่งผ่านข้อมูลของการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ คือครูต้องมีความตระหนักในการเพิ่มพูนความรู้ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเพิ่มขีดความสามารถของตนผ่านความเป็นผู้นำหรือชุมชนแห่งการคิด (Community of Minds) ที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community)

ผลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีพบว่า องค์ประกอบของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน (1) การกำหนดเนื้อหา การจัดโครงสร้างและการลำดับเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ (2) การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ (3) การเลือกและระบุวิธีการสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ (4) การวัดประเมินผลรวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและ (5) การบันทึกหลังการสอน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ตามที่ Richey and Tracey (2011, pp. 135) ระบุไว้ คือ (1) องค์ประกอบด้านผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ (2) องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และบริบทที่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ (3) องค์ประกอบด้านโครงสร้างเนื้อหาสาระ และการจัดลำดับสาระการเรียนรู้ (4) องค์ประกอบด้านยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ (5) องค์ประกอบด้านสื่อการเรียนรู้และระบบสนับสนุน และ (6) องค์ประกอบด้านผู้ออกแบบและกระบวนการออกแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชีรา มะหิเมือง และคณะ (2560, น. 113) ที่กล่าวถึง บทบาทสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน คือ มีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย สำรวจแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถสนับสนุนการเรียนการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ และแบบประเมินตามสภาพจริง ทดลองใช้แผนที่มีการสอนเป็นทีม และมีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร การบันทึกหลังการสอน การสะท้อนผลหลังการสอน และปรับแผนการสอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาครูมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกข้อ สอดคล้องกับ สมุทร สมปอง (2558, น. 145) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นรูปแบบที่ครูได้พัฒนางานการเรียนการสอนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน ครูได้พัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงาน ซึ่งผลเป็นรูปธรรม และสิ่งสำคัญ ครูได้มีการวางแผนร่วมกัน ได้ผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตามพร้อมทั้งได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูด้วยกันในการพัฒนางานที่ตนรับผิดชอบและได้เผยแพร่ผลงาน ครูจึงเกิดความภาคภูมิใจ และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Hord, Roussin, and Sommers (2012, p. 152) ที่กล่าวถึง ลักษณะตามองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู และผลลัพธ์ คือ องค์ความรู้จากการปฏิบัติงานแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูและประสิทธิผลของการปฏิบัติตามเป้าหมาย คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการพัฒนา (Morrissey, 2000, pp. 59-74)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรพัฒนาคุณลักษณะของการเป็นผู้รู้ในศาสตร์ของตน และรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพื่อมาเติมเต็มข้อบกพร่องของตนเอง มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. การนำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปประยุกต์ใช้ควรปรับให้เข้ากับบริบทธรรมชาติของรายวิชา และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำผลวิจัยและพัฒนาแผนการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากการวิจัยในครั้งนี้นำไปทดลองใช้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใน 1 ภาคการศึกษา ดังนั้นควรมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในระยะยาว ช่วงที่นักศึกษาครูไปปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
3. ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยที่เกิดขึ้นในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว ภูทองเงิน. (2561). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไฉนทัย อุดมบุญญานภาพ. (2554). เอกสารรายงานการศึกษาประกอบการศึกษา. ศึกษาสภาพการณ์ความสำคัญจำเป็นในการปฏิรูป หลักสูตรผลิตครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2554). ทฤษฎีการเรียนรู้และสื่อความหมายกับสื่อการสอน. ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2554, จาก http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/media/Learning%20%20update_03042009.pdf.
- ฉันทพร บุญรักษา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา. รายงานการวิจัย ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด เอกรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสารหาดใหญ่วิชาการ. 12(2), น. 123-134.
- สมุทร สมปอง. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชีรา มะหิเมือง และคณะ. (2560). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Allen, D. (2013). Reconstruction Professional Learning Community as Collective Creation. Retrieved September 13, 2015, from <http://edr.sagepub.com/content/41/1/26.abstract>

- Dufour, R. (2007). Professional Learning Communities: A Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Hope for High Levels of Learning? **Middle School Journal**. 39(1), 4-8.
- Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. (2009). **Guiding Professional Learning Communities: Inspiration, Challenge, Surprise, and Meaning**. Thousand Oaks, CA : Corwin.
- _____. (2010). **Guiding Professional Learning Communities**. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- _____. (2012). **Guiding Professional Learning Communities: Inspiration, Challenge, Surprise, and Meaning**. Thousand Oaks, CA : Corwin.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. **Reading in Attitude Theory and Measurement**. (pp. 90-95). Fishbein, Martin, Ed. New York : Wiley & Son.
- Martin, M. (2011). **Professional Learning Communities**. In **Contemporary Issues in Learning and Teaching**. London: SAGE Publication Ltd
- Morrissey, M.S. (2000). **Professional Learning Communities: An Ongoing Exploration**. Austin, Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracey, M. W. (2011). **The Instructional Design Knowledge Base : Theory, Research, and Practice**. New York: Routledge.
- Wong, J.L.(2010). What Makes a Professional Learning Communities Possible? A Case Study of a Mathematics Department in a Junior Secondary School of China. **Asia Pacific Education Review**. 11(2), pp. 131-139.